

RĂVAȘUL

Editor și redactor resp.:
Petru P. Barițiu

Adresa: **Jokai u. 6.**
Pe 1 an (52 nri de câte 16 pag.) 6 cor.
Pe o jumăt. de an (26 de nri) 3 cor.

Intemeietorul foii:
Dr. E. Dăianu.

Ion Al. Brătescu-Voinești: In lumea dreptății.

Socotesc de foarte nimerit, ca într'o revistă senină și evlavioasă, precum e «Răvașul», să se vorbiască de volumul de nuvele al d-lui Ion Al. Brătescu-Voinești, din care se desface o mireasmă atât de binefăcătoare pentru sufletele noastre...

Dacă e adevărat, că din opera unui scriitor poți să re-
faca sufletul acestuia, atunci dânsul are un suflet deosebit de
bun, cinstit și evlavios, cu dragoste pentru fericirile curate și
fără de prihană, pentru frumsețile senine ale naturii și mai
ales cu multă dragoste pentru cei ce sufer, pentru cei nefericiți,
pentru cei repuși de răutățile lumii.

Natura cu multele ei frumseți, cu aerul curat care în-
viorează, cu florile cari zimbesc și inseninează, este pentru el
un izvor de primenire a sufletului, un izvor de liniște, un
izvor de gânduri bune.

lubește viața potolită și împăcată, viața plină de virtuți,
viața cu bune rosturi gospodărești, viața curată, atât de curată,
încât poate să-și afle fericirea chiar și numai în vraja și în
farmecul, ce se desface din această largă priveliște a naturii.
Pentru el fericirea și liniștea casei, nu se poate întemeia decât
pe virtutea și curăția sufletelor și dintr'o parte și dintr'alta,
făcând din familie un liman, la care să se întoarcă omul, precum
se întoarce corăbierul în port, după o noapte viforoasă.

O așa viață sufletească am avut noi odinioară, viața
aceea tihnită și curată, care o duceau boerii nostri de țară în
mijlocul gospodăriilor lor bogate, viața întocmită în dragostea
de D-zeu și în dragostea de strămoși și de pământul gospodăresc.

Atâtea virtuți, atâtea însușiri alese și atâtea lucruri bune
se desprind din această viață cinstită și așezată a trecutului
nostru...

Au venit însă vremurile de prefacere grabnică ale veacului al 19-lea, când peste sufletul nostru s'a abătut o nepotolită sete de modernizare.

Formele sociale se schimbă, modele străine ne copleşesc, gusturi şi pretenţii noi chinuesc minţile, luxul deşert se încuibază aducând cu el viaţa pripită şi sgomotoasă, funcţionari- zmul resare ca o nadă fermecătoare, patima politicei se deslănţueşte, târând şi corupând sufletele şi conştiinţele şi astfel toate rosturile noastre vechi de viaţă cumpenită se nimicesc: oamenii se topesc cu dragostea după lumea străinătăţii, copii se cresc în pensioane cu profesoare şi guvernante străine, dragostea de limbă, de strămoşi şi de gospodăria muncii cinstite se duce.

În sfârşit o goană cumplită de prefacere şi de înoire a bântuit sufletul nostru în acest veac.

A fost prin urmare în veacul al 19-lea un restimp, când au stat faţă în faţă vrăsmăşeşte două vieţi: viaţa potolită, temeinică şi bogată în virtuţi a trecutului nostru, şi viaţa svânturatică, şubredă şi plină de păcate a vremurilor nouă de prefacere.

Oftau adânc cinstiţii noştri boeri, când îşi vedeau feciorii cum se dau pe nemţie, cum îşi uită de gospodăria părintească şi zăbăvesc pe căile pierzării, târâţi în virtejul vieţii de petreceri ucigătoare.

Ei bine, conflictul psihologic dintre viaţa vechei boerimi şi dintre viaţa cu alte apucături a vremurilor nouă, acesta ne este prins şi redat de d-l Brătescu-Voineşti. şi cele mai frumoase nuvele sunt acelea, în cari autorul pune faţă în faţă aceste două vieţi deosebite, pentruca să iese cât mai la iveală conflictul acesta psihologic, precum în »Neamul Udreştilor« şi în »Pana Trăsnea Sfântul«. Iată cuprinsul celei dintâi:

Conu Costache Udrescu şi sora lui Luxiţa, erau copii lui Negoită Udrescu, boer de baştină din Târgovişte. Trăiau împreună, iarna la Târgovişte, vara la moşia sa Udreşti din apropierea oraşului.

Avea şipetul plin cu hrisoave şi act în regulă, în care se pomenia de neamul lui şi de moşia lui Udreşti cu o sută de ani înainte de Mihai Viteazul. Li plăcea mult să-şi urmărească moşii şi strămoşii din trecut şi să descopere toată funia neamului Udreştilor şi pentru asta stringea mereu copii după pisanii şi după portrete de ctitori bisericeşti, încât casa lui se prefăcea într'un fel de muzeu.

De altfel moşia şi-o îngrijia singur şi era păhar nu altceva. Cucoana Luxiţa, soră sa, avea o cumplită groază de căsătorie şi avea patima curăţeniei: să nu fi văzut un bob de praf, că era-comedie.

Conu Costache se însoară însă cu Saşinca Rupinski, frumoasă şi cu legături de rudenie cu toate neamurile boereşti din Bucureşti — femeie deci de lumea nouă.

Intre ei însă nu putea fi înţelegere, căci erau în casa lor atâtea lucruri pline de farmec pentru Conu Costache şi pentru soră sa, străine şi lipsite de ori ce preţ pentru Saşinca. Aceasta ar fi vrut să prefacă viaţa lor potolită, s'o deschidă petrecerilor, pe când Conu Costache era acelaş om adâncit în treburile moşiei şi preocupat mereu cu scotocirea hârtiilor vechi şi cu buchisarea tuturor pietrilor dela biserici, în căutarea vre-unui nume de strămoş. Din această nepotrivire şi ciocnire de firi deosebite izvoresc certurile.

Impăcarea o aduce copilul, care le vine.

Vezi-ţi cum vrei de moşie şi de hrisoave, dar să ştii, că pe copil o să-l cresc eu, numai eu, aşa cum oi vrea eu — i-a zis Saşinca, şi Conu Costache primeşte, pentruca să-şi capete liniştea căsniciei.

Copilul e botezat Raoul, desi Conu Costache ar fi vrut tare să-l numească Negoită, după numele tatălui său. I-a adus guvernantă franţuzoaică, l'a dus apoi în pension la Bucureşti şi în urmă la Paris.

În vremea asta ei se mută la moşie, în casele bătrâneşti cu pridvor, în mijlocul bogăţiei şi frumuşei câmpului, unde Conu Costache începe o muncă străduitoare pentru ridicarea sătenilor lui, făcând din Udreşti un sat model.

La Udreşti să fi poftit să vedeţi sat model. Garduri frumoase cu streşină, căsuţe curate, curţi cu grădiniţe de flori şi de zarzavaturi, despărţite de oborul în care stau vitele şi vite bune, din prăsila vitelor lui Conu Costache, iar câinii ţinuţi în lanţ, lăsaţi slobozi numai noaptea.

Nu era casă fără patru cinci stupi de albine, nici femeie în sat care să nu crească viermi de mătasă; precum nu era bărbat care să nu fi învăţat să oltuiască în frunză şi în lemn.

Cocoana Luxiţa era doftoriţa satului şi se îndeletnicia cu creşterea viermilor de mătasă. Numai Saşinca nu putea pricepe farmecul unei asemenea vieţi harnice şi potolite.

Nenorocită fire a Saşinţii. Cum or fi făcuţi oamenii, cărora le place minciuna şi li-e silă de adevăr? Inoată de

jur împrejur în fericire aevea şi li-se scurge privirea după o fericire închipuită; — nu le plac florile vii şi admiră florile de cârpă; rămân nepăsători la durerea din preajma lor şi se înduioşează la cetirea unei nenorociri petrecute la marginea lumii. Aşa era Saşinca. Se scutura de viaţa curată, liniştită şi fără prihană, pe care ar fi putut-o duce aici şi se topia după viaţa sgomotoasă, frământată, plină de minciuni şi de întrigi, pe care o ducea la Bucureşti.

Raoul sfârşise liceul la Paris şi venise acasă elegant şi frumos, dar cu sufletul înstrăinat, cu nici o dragoste pentru moşia strămoşilor lui, decât o vorbă svârlită nepăsător: «tiens, c'est gentil». S'a întors apoi iară la Paris, unde a mai stat trei ani fără nici o ispravă.

Vin vremuri de secetă pentru agricultori, viaţa risipitoare trebuie curmată şi Raoul se întoarce dela Paris la Bucureşti, unde e numit slujbaş la ministeriul de externe. Aci ajungă copilul răsfăţat al saloanelor, dansatorul gratis al balurilor, risipind nepăsător banii tatălui său. Saşinca însă nu se poate bucura îndelung de desăvârşirea fiului ei, căci pierce cu prilejul unei catastrofe din gara Titu. Pierderea aceasta sdruncină din temelii pe Conu Costache, la care se adaogă chinurile unei nelinişti ucigătoare, văzându-şi copilul înstrăinat şi apucat pe căile pierzării cu atât mai mult, cu cât el nu făcuse nimic pentru călăuzirea lui, ci îl lăsase pe mâni străine. De câte ori dela moartea Saşinchii nu încercase să şi-l apropie de dânsul, să-i explice preţul atâtor lucruri adunate şi păstrate be dânsul cu evlavie; vrusese să-i înfăţişeze strămoşii, cari zimbiau în cadrele de pe păreţii odăii lui de culcare; îl dusese la biserică să-i citească pisană, care durmia în tihnă de trei sute de ani...

O! Nu se poate spune durerea lui Conu Costache la descoperirea depărtării dintre sufletul lui şi al copilului său...

Şi moare Conu Costache Udrescu, grăind în clipa din urmă: Păstrează-ţi pământul neamului tău, flăcăul tatii...

Şi moare şi Raoul... în spazmul unei îmbrăţişări...

Aşa s'a stins viaţa aceasta curată şi evlavioasă a trecutului nostru. Şi azi ce avem?

Avem viaţa împăcătoşită, viaţa fără de conştiinţă, fără de nici o valoare morală, viaţa în care sufletul cinstit a lui Andrei Rădulescu cade jertfă, viaţa, zugerăvită în prima nuvelă: «In lumea dreptăţii»; care-ţi recheamă mult piesa aceea a lui Ibsen: »Duşmanii poporului«.

Acelaş conflict sufletesc e prins în »Două surori«, în care se pune iarăş faţă în faţă un suflet senin şi cast şi unul trecut prin valorile stricăciunii din Bucureşti.

Incolo deosebeşti o mare dragoste miloasă pentru cei ce sufer, pentru cei năcăjiţi şi pentru cei umili.

Se desprinde prin urmare din tot acest volum de nuvele un suflet minunat, un suflet fără de prihană, un suflet frumos, având asupra cititorului o binefăcătoare înriurintă morală.

Iar în ceea ce priveşte limba, deosebit de frumoasă, tehnica foarte meşteşugită, mijloacele artistice bogate, îţi face impresia unui sculptor conştiinţios, care răbdător îşi poartă dalta pe grunzul de marmură, ciopbind cu minuţiozitate dintr'o parte şi dintr'alta şi lăsând să-ţi răsără înainte figuri albe, de marmoră curată.

D. Tomescu.

Crestături.

— O Reuniune agricolă s'a înfiinţat în Gherla, cu numele de »Sămănătorul«. Salutăm aceasta nouă instituţie şi-i dorim lucrare rodnică. Să lucre, să lucre necentenit, ca un plugar bun, şi va avea roade. Să nu adoarmă, ca atâtea alte porniri bune! Eată de pildă ce scrie »Ren.« din Caransebeş despre pătaniile unei reuniuni agricole de acolo:

»Intr'un timp era să se înfiinţeze două reuniuni. D-l Bălan a ţinut câteva prelegeri, cari însă au rămas fără ecou, fiindcă nu s'au ţinut sistematic, nici nu s'au continuat.

Iar în acest an nu s'a făcut absolut nimic. Politică s'a făcut poate prea multă, prin birturi, de chemaţi şi nechemaţi, fără nici un rost, fiindcă nu vedem nici un rod real.

Caransebeşul e un oraş agricultor, ori cât de bizar ar suna aceasta la ureche. Graniţa are atâtea bogăţii naturale, încât nu ne vine a crede, că poporul e leneş, că poporul nu vrea să câştige, mai mult, decât îi trebuie. pe ziua de

mâne. Aşa nu mai merge. Trebuie să se pue oamenii pe lucru. Prelegerile economice ale Asociaţiunii nu s'au ţinut, deşi avem aici profesor special de economie. Nu e de prezent nici o reuniune de agricultură. Cum am spus: a fost una şi nu mai e. Care e cauza? Răspunsul cel mai nimerit e: indolenţa inteligenţei noastre.

Pe lângă politica înaltă trebuie făcută şi politica economică, fiindcă numai bogaţi fiind putem lua lupta cu celelalte neamuri«.

— Crestăm aceste şire ca un *memento*, care acum în faţa grozavei pustiiri a răscoalei ţărăneşti din România, trebuie să ne deştepte din letargie. Să ne apărăm toate comorile primejduite, dar să nu lăsăm moşia strămoşască intelenită, părăginită ori prost lucrată, că o pierdem. Şi pierzând moşia, perdem temelia pe care să clădesc toate. Tovărăşiile agricole deci trebuesc îmbrăţoşate de toţi, cu toată inima, şi trebuesc spriginite în tot chipul.

— »Un salut cordial.« »Apelul« nenorocit al câtorva preoţi din dieceza Gherlei, pe care »Lupta« a avut imprudenţa de a-l publica şi a ruga toate foile ca să-l repro-

ducă și să se pronunță asupra lui, — n'a aflat nici un echou serios în presă, și asta încă e destulă dovadă cât de greșit a fost apelul, și cât de mare greșală a fost publicarea lui. Redacția »Luptei« însă, ori »redactorii« suspecți ai apelului, — nu știm momentan cine — au căutat cu ori ce preț să facă un echou *apelului*, care n'ar fi trebuit să vadă nici când lumina în coloanele unui organ ca »Lupta«. În scopul acesta s'a fabricat un salut, și încă »salut cordial«, sub iscălitura plastografiată, a părintelui *Ioan Pop*, din *Jucul-de-jos*. Cea ce am vestit într'un număr, ca zvon, că »salutul cordial« departe de a fi cordial, nu e nici salut, ci o ticluire păcătoasă, s'a adevărit, și faptul acesta aruncă lumină destulă asupra izvorului foarte turbure, din care a eșit întreagă afacerea aceasta regretabilă, pe care însă numai »Lupta« nu vrea să o regrete. Eată ce ne scrie însuși *On. Ioan Pop* din *Jucul-de-jos*:

Onoratei Redacțiuni a »Răvașului« în Cluj.

In Nr. 4 din 8 Martie a. c. a ziarului »Lupta« din Budapesta a apărut un articol intitulat »Un salut cordial« subscris de Ioan Pop, paroch în Jucul-de-jos, în numele mai multor preoți.

Eu Ioan Pop, paroch în Jucul-de-jos declar că nu sunt autorul, nici intelectual, nici material al aceluși articol, și resping dela mine cu indignație conținutul lui, iar pe autorul adevărat, care cu atâta nerușinare atentează la onoarea mea îl declar de răutăcios și ca lumniator ordinariu, iar articolul vrednic de dânsul.

Rog deci On. Redacțiune a Răvașului să binevoiască a publica aceasta declarațiune a mea, rugând totodată și pe aceasta cale Redacțiunea »Luptei« să-mi pună la dispoziție originalul conceptului, obligându-mă că după ce îl voiu întrebuița intru lămurirea

chestiunei și repararea onoarei mele, îl voiu înapoia. Jucul-de-jos la 28 Martie n. 1907. cu toată stima Ioan Pop, paroch gr-cat.

Aceasta este declarațiunea, asupra autenticității căreia, nu încapă nici o îndoială. Comentarii nu mai trebuie.

— În România răscoala țărănească a deslănțuit un șir de evenimente. Guvernul conservator a demisionat; și partidul liberal a fost chemat la cărmă. D-l D. A. Sturza a constituit guvernul, și s'a apucat grabnic de lucru, să stângenească răscoala. Cum și cu ce mijloace, nu cercetăm; fapt că răscoala, ca un pârjol a cuprins întreagă țeara și a ajuns până la Severin. Pe când inșiși resculații nu au omorît pe nime, și au dat privilegiștea rară a unei revoluții fără sânge, pe atunci potolirea ei s'a început cu vărsare de sânge, și până acum peste 1000 de țărani și-au dat viața pentru stingerea nenorocitei lor porniri de desperare. Din multimea scenelor sfâșietoare de inimi ce s'au petrecut, luăm una, pe apucate:

Un soldat la Craiova, — după ce s'a pușcat în popor, lăsând 15 morți — a ieșit din șir și s'a prezentat la maiorul.

— Vă rog de concediu, d-le Maior!

— Cum? — întrebă maiorul mirat, — Ceri concediu acum? Ai nebunit?

— Trăiți, don' Maior, am să îngrop pe tata. — Vezi-l, zace acolo între cei morți?

Toți au rămas muți. Maiorul și-a plecat capul emoționat, apoi i-a dat concediu. — Soldatul s'a dus și cu ajutorul unui țăran, l'a dus acasă pe tatăl său, ucis poate chiar de glonțul armei lui...

De ar da D-zeu să se sfârșească odată cu acest fel de scene, ce ne dau frații, atunci când noi avem de purtat o luptă așa de grea, nu pentru pâine, ci pentru sufletul nostru românesc.

O pildă dela P. Maior.

— Din Propovedanii. —

Povesteşte Ieronim la Sofonia (cap 1) cum jidovii, după ce pierduse Ierusalimul, şi apucase sub stăpânirea biruitorilor Romani, avea obicei într-o zi a anului a se aduna şi a plânge împreună pierderea Ierusalimului. Era pe vremea cuviosului părinte oprit cu contenire mare, ca nici un jidov să nu pună piciorul în Ierusalim, afară de ziua cea de jele, care era tocma ziua aceea a anului, în care intrând Romanii în Ierusalim cu steaguri şi cu arme, făcură prăpădirea cea mare, şi nici în ziua aceea nu era volnici jidovii a intra în cetate, ca să facă plânsul acela, până nu plăteamăi nainte o sumă mare de bani. Şi să vezi frate, cum nu cruţa nimica banii, numai ca să aibă îndemânare spre a putea plânge, rânduind aşa D-zeu, să ajungă a cumpăra lacrimile sale aceia ce au îndrăznit a cumpăra sângele cel d-zeesc. Deci sosind ziua cea hotărîtă, venea de toate părţile cete-cete noroadele acele ticăloase: bărbaţi, muieri, bătrâni, prunci, văduve, fecioare: toţi cu haine negre, cu părul nepieptenat, cu vestmintele pline de pulbere, cu ochii smernici, galbeni, supăraţi. Ajungând la poarta cetăţii, aci se aduna toţi într-o ceată, şi odată pornind la nemângăios plâns, care bătându-se în piept, care smulgându-şi părul, care lovindu-se cu palma peste obraz, făcea o jalnică intrare acolo, văzând uliţele acelea, căsile acelea, (măcarcă acum era altele, nu în care locuise părinţii lor) li-se înnoia mai opintite suspinurile, şi aşa cu jele negrăită umbra alerga, încunjura ticăloşii, cercând biserica sa, măcar că ştia, că mai mult nu este, şi neaflându-o, nici cum nu se putea odihni; ci curând din uliţă în uliţă, urla pe cenuşa jertfelnicului, pe altarul stricat, pe turnurile sfărâmate, pe vistierile desfăcute, pe folşoarele pustiite. Aşa plângea ticăloşii multe ceasuri, fiind încunjuraţi de ostaşi, care mai peurmăşilindu-i să se ducă, nu se putea ticăloşii deslipl de vederea zidurilor acelora, şi se ruga de ostaşi, ca să-i lasă să mai plângă: Ostaşii, dacă voiţi a mai plânge, le zicea, plătiţi mai mult. N'aţi crede fraţilor, şi la această încă se pleca unii măcar cât era desăraci, măcar cât de hârşiţi, şi punând mâna la pungă, bani noi pentru lacrimi nouă număra, ca şi când nu s'ar fi săturat încă deplâns. Pravoslavnici creştini! Pentru că pierduse numai biserica cea pământească îndărătnicii jidovi, simţia atâta amărăciune, cât cumpăra cu bani îndemânarea ca să poată plânge. Şi voi din protivă, căci aţi pierdut nu biserica lui D-zeu, ba încă pe D-zeul bisericei, aşa pţinu vă năcăjiţi,

cât măcar că neconţenit sunteţi chiemaţi, ca să plângeţi, ca să suspinaţi pentru o pierdere aşa mare, încă vă daţi a ride, a vă desmierda? Şi când vă veţi veni în fire, şi veţi cerca unde este D-zeul vostru? Când va fi aceea ca să vă so-cotiţi odată, ca să vă întristaţi odată de atâta pagubă ce v'a adus diavolul, şi pradă, ce v'a făcut juratul vrăşmaş: »Măna sa a întins cel ce năcăjeşte la toate poftetele lui«. (Plângerea Ieremieii cap 1, - stih 11). Ori ce era frumos, de cinste, preţuit, tot a luat. Stinsă e dragostea, mai moartă credinţa, lăncedă nădejdea, orbită înţelepciunea, slăbită virtutea, stricată înfrânarea, vindută dreptatea, ba ucisă; şi ceea ce cuprinde toate pierzările, e pierdut D-zeu.

Din cronică Cobzarului.

„Infamule“!*)

»Infamule«, — îmi place acest cuvânt,
 Sonor, latin, m'alintă ca un cânt.
 »Infamule« — nu-i mai mlădiu, mai cult, ales
 Ca cel de nord, ca »Gabler«, »Ibsen«, »Brandes«?!
 Nord rece şi sfătos, destul ne fie!
 Mi-dor de zimbet cald, din bolta azurie,
 Ca' n Umbria de acum, cu ris de rândunele,
 Cu muguri verzi, ce au dat în rămurele. —
 — Ei, uite zău — un grai latin ce poate:
 Văd rândunea în loc de corb, ce scoate
 Croncănături şi graiul lor e, ah!
 Nici nu italian, ci numai de »valah«.
 Totuşi mi-s dragi aceste voci sonore,
 Căci soţii ăstör corbi sunt, vezi, porumbioare;
 Şi »Infamule« aşa l'au cuvântat,
 De m'am plecat, în suflet, încântat.
 În dietă jos, când vorbele-şi destramă
 Vre-un deputat valah, nu-l pot lua în seamă;

*) În numărul trecut am pomenit despre inzulă săvârşită de un deputat maghiar pe galeria parlamentului şi de răspunsul bărbătesc, ce i-s'a dat de cătră o damă română. Cazul a fost comentat de în-treagă presa şi cuvântul caracteristic, ce a picat cu acel prilej, a în-spirat pe Kozma Andor, dela »Az Ujság« să scrie în cronică lui rimată de Dumineca, nişte versuri caracteristice, pe cari le dăm, ca document în traducere fidelă Red. »Răvaşului«.

Dar sus, în galerii, nevestele române
 În portul lor național, sunt mândre de minune.
 Mulți învățați, în dar, dau să cunoască
 Ce nație ar fi cea »vlaho-rumuniască«?
 Ei, uite, eu aflai ce-i taina ei:
 Latină e, dar numai în femei;
 Bărbații-i sunt barbari, slavo-țigani,
 Ce au imitat răpirea de Sabine
 Spre paguba femeilor latine.
 Deci *El* e pur »valah«, iar *Ea* e din »Romani«.

*

Dar aști valahi turbați oare ce vreau?
 De ce-s dușmani Maghiarului mereu?
 Nu li destul, și fericiți nu-i face,
 Că-și pot iubi femeile în pace?!
 Femeile bujori, cu buze 'n stropi de sânge,
 Cât chiar de înjură ele — mânia 'n piept ți-o frânge?
 — Deși-i sonor, o spun discret, uimit:
 »Infamule« — e un blăstem cumplit,
 Ce se aruncă dîrz politiceii maghiare
 Și nouă 'n ochi: o groaznică infamare.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

*

Da! — spune drept acest: »Infamule«
 Politiceii, — deși nu cum se pare
 Valahului, în furii, fără minte
 Ce ferbe amar când dă să se 'nferbintel
 Căci de o înjură chiar și o inimă romană
 Politiceii de azi tot e infamă.
 Netrebnică-i, dar nu-î de fel maghiară;
 Ne stringe doar despoticeii, crunt în ghiară,
 Și folosind lozincă un nume sfânt
 Ea făurește tot, cu vraja unui cuvânt.
 ...Sărman maghiar, nărod și inimos,
 Cât de pătruns o spune el fălos,
 Strigând, cu alai, în Martie cincisprezece:
 »Nu mai avem tirani cu suflet rece!
 — Se 'nșală crud!... Căci n'a fost nici odată
 Vr'un neam mai rob, vândut, în lumea toată,
 Ca cel de azi, care-l seduc minciuni
 De maghiaroni de cei cu buclele perciuni.

Uşor ce-l frâng! Ades mă trec fiori,
 Roşesc smerit şi plâng de câte ori
 La neamul meu naiv, naiv! — gândesc: —
 El e jalus pe dreptu-i strămoşesc;
 Dar pe minciuni, isteţ încornurate,
 Işi dă bietul, copil, cămaşa de pe spate.
 — »Infamule«! — cuvânt de infamat
 Pe cei ce 'nşală astăzi şi patrie şi Senat!
 Minciuna-i azi stăpână peste toate;
 Dreptatea deci s'aştepte cât mai poate.
 — Eroii ce au primit »Infamule« ironic
 Clădesc tot din minciuni azi turnul babilonic...
 Şi eu aştept... aştept — când fi-va sus, spre soare,
 Urnire fi-va grea şi înspăimântătoare...

(Din »Az Ujság« nr. dela 17. Martie n. 1907).

CRONICA.

— Lupta pentru apărarea şcoalelor curge neconţenit, ca un torent de primăvară, ce creşte, creşte şi se umflă. Adunările populare se țin tot pe baza improprie de »locuitori şi »cetăţeni«, măcar că noi am fi să fim *Români*, şi ar fi să luptăm pentru apărarea şcoalelor *româneşti*. — Un moment asemenea simptomatic şi de regretat e, că pe când se mişcă »locuitorii« şi »cetăţenii« în contra proiectelor, pe atunci comitetul central al *partidului naţional român* nu dă nici un cuvânt de ordine, nici un semn de viaţă. Măcar că adunarea acea a întreg popoului românesc, care după rezoluţiunea dela Blaj, ar trebui să fie încheierea măreaţă a întregii mişcări de protestare, ducând cuvântul popoului întreg până la treptele tronului — de va cere lipsa — adunarea cea mare, care se aşteaptă, fără comitetul central al partidului naţional nu ni-o putem închipui. Aceasta însă ar trebui să fie una din ţintele mişcării, pentru că în ori ce caz efectul moral de reculegere, al *unei conferinţe, ce ar întruni întreg partidul*, ar precumpeni foarte mult retelele, ce ar mai putea să ne ispitească. După manifestările de până acum a popoului de cetăţeni şi locuitori credem, că e timpul să iee şi comitetul partidului cuvântul, şi să nu se lase a fi întrecut şi — trecut în desvetudine.

Adunări s'au ținut până acum în Sibiu, Abrud, Bachnea,

etc. și se prepară în multe alte părți, între acestea va fi de sigur și Clujul cu ținutul său.

— La Lugoj a fost reales deputat tot *Dr. G. Popoviciu* cu frumoasă majoritate. Rușinea dela Bogșa a slugit de învățătură măcar.

— În *Gherla* s'a constituit Luni, 25 Martie, tovărășia agricolă »*Sămănătorul*«, care are larg teren și larg program de lucrare, numai de și l'ar realiza cu putere multă. Tovărășia este pusă sub prezidiul d-lui *Ioan Godolanu*, proprietar în *Giulatelec*, un om de bine, care e o garanție a desvoltării acestei instituțiuni folositoare, care este unică în părțile acestea ardelenene pentru Români. Viceprezident e *N. Tincu*, preot în *Girolt* și dirigentul filialei din *Gherla* a »*Economului*«, căreia i-se datorește inițiativa frumoasei porniri. În comitet mai sunt: *Iosif Lemenyi*, *cassar*, *Andrieu Todoran*, tipograful, secret. comptabilul- *N. Gogan*, *Greg. Bucșa*, protopopul *Cheresteș*, preotul *Plaian*, și alții. În adunarea de constituire, ținută sub prezidiul d-lui protopop *Dr. E. Dăianu*, ca delegat al »*Economului*« din Cluj au fost de față 31 membri, cari au semnat îndată 84 părți à 20 cor. Inscriseri se pot face ori când. Intre fondatori s'au înscris și câțiva din număroșii țărani ce erau de față; nădăjduim că se vor înscrie tot mai mulți și se vor împărtași de binefacerele *Sămănătorului*, căruia îi urăm spor binecuvântat.

— † *Dionisiu Făgărășianu* profesor și catihet la gimnaziul gr.-or, român din *Brașov* a reposat în anul 52-lea al vieții sale laborioase și în al 23-lea al zeloasei sale activități profesionale, în noapte din 8 spre 9 Martie v. a. c. Tot omul de bine te deplânge! Dormi în pace, iubite coleg! Corpul profesoral dela școalele medii gr.-or. române din *Brașov*.

— **In 1 Aprilie se începe cvartalul al II. al anului 1907. Rugăm achitarea restanțelor și trimiterea abonamentului înainte.**

— Adunarea generală a credincioșilor gr.-cat. din *Șimleu* a adresat camerei deputaților un protest contra proiectului lui *Apponyi*. Așa ar trebui să facă și alți credincioși.

— »*Silvania*« din *Șimleu* a dat în 18 ani 50.000 cor. pentru scopuri culturale și de binefacere. Acum și-a ridicat capitalul la 600.000 și va putea da tot mai mult.

— *In contra proiectului* primejdios al lui *Apponyi* a protestat și biserica săsească, și deputații *Sași* au fost provocați de cătră alegătorii lor să iee poziție și în cameră. *Sârbii* de

asemenea, în contra socotelilor patriotice, au început să țină adunări de protestare.

— Nazarinenii nu au în toată țara decât o singură comunitate constituită după lege, în Budapesta. Ministrul de culte a dat o ordinațiune strictă în înțelesul, că numai aceia se pot considera ca trecuți, după lege, la Bapțiști, sau nazarineni, cari se anunță la primarul din Budapesta. De acest ordin este bine să țină seamă preoții, în a căror parohie se ivesc nazarineni.

Cărți — Reviste — Ziare.

— O carte veche și rară. În biblioteca d-lui Iulian Martian, distinsul archeolog român din Năsăud și iubitul nostru colaborator, se află între altele și următoarea raritate bibliografică:

ΚαταβασιερIU

Acum a patra oară Tipărit

Intâia Domnie a prealuminatului Domn

Io Skarlat, Grigorie Gika Voevod

Ku blagoslovenia și kieltuiala

Sfințiisale lubitoriului de Dumnezău

Kyr Grigorie Episkopul Râmnicului

În sfânta Episcopie a Râmnicului

La anul dela Hs. 1759

S'au tipărit de Popa Kostantin

Athanasie, Vič Typograful Râmniceanul

În 4° mic, 213 foi numerotate. Tipărit cu negru și roș cu caractere de aceeași mărime. Pagina plină are 25 rânduri. — Puține vignete.

Pe verso titlului este un text de 6 șire care conține »Troparul Nașterei«, și o gravură reprezentând pe Maria și Hristos cu 2 Archangeli.

Tecstul cărțicei este în trei limbi: românește (157) fețe slavonește și grecește (cu caractere cirilice!) 56 foi.

La pagina 212:

»Aicea la sfârșitul cărții pusem și stihurile ce le cântă copiii când umblă cu steaua în seara nașterii lui Hs. și cetitoriuile ce vei ceti și cu poetica vei socoti și de nu vor veni la număr bine să se știi ca noi precum le-am găsit așa le-am

şi tipărit duprecum s'au ubicinuit a se cânta, n'am mai umblat a le număra:

Steaua de sus răsare.
 Cu o taină mare:
 Steaua străluceşte;
 Pre Hs. vesteşte.
 Steaua îşi dă rază.
 Pe magii îi luminează:
 Şi magii grăiesc.
 Grai filosofesc.
 Tu eşti cea prorocită.
 De Valaam vestită,
 Că de când pământul
 N'au născut cuvântul,
 şi fără de aceasta:
 N'au născut priericista
 Născu pre Hristos
 Lumii spre folos:
 Stea prea luminoasă
 Din toate aleasă.
 Cu a ta înviere.
 Ne înveţi întocmire.
 Şi nouă ne scrie:
 În astromie
 Că s'au născut jos.
 Împăratul Hristos.

În cetatea lui David;
 Pildă arătând.
 Şi deac'au văzut.
 Au călătorit.
 Trei crai despre răsărit
 În Viflaem au venit.
 Şi îndată au aflat:
 Pe cel ce au căutat:
 Şi i-s'au închinat.
 Ca unui împărat.
 Daruri în mâni ţiind
 Şi lui Hs. nântând (sic)
 Coccoane împărate.
 Şi prea luminate.
 Te ştim cine eşti mărit.
 Şi în troiţă slavit.
 În ce chip ai venit.
 Şi din fecioară te-ai născut:
 Din fecioară curată
 Şi prea nevinovată
 Pentru aceea ne rugăm ca şi
 [dela noi să primeşti
 Daruri lumeşti. —

Orăţie.

Dumneavoastră cinştiţi boeri aceasta e steaua de care au prorocit mai înainte verhovnicul Valaam (sic!) şi să va radica un împărat din Terinateni(?) şi va sfărma pre toţi domnezeii Moabitenilor: care stea fostau povăţuiţi acei trei crai şi de lumină purtători filozofi, şi după raza ei mergând până la Vithleem: găsit-au pre Hs prunc mic înfaşat şi cu bucurie au zis Veniţi să ne închinăm împăratului nostru Dumnezău ţiind şi daruri în mâni aur, smirnă şi tămâe, o ce sau învrednici (sic), înalta înţelep-ciune şi spre şi spre cea depli norocire şi desfătare şi atâta bunătate şi placere dumnezeiască întru toţi vecii.

Orăţie cătră ai casi.
 în care vei merge.

Cinstite jupân oblăduitoriule al casei acesteia de vreme ce ai ajuns a prăzui o taină foarte mare ca aceasta cu credinţă te închină celui ce sau născut al nostru soarelui dreptăţi ceau răsărit din pântecetele fecioarei.
 ce cădem întru întunec şi umbra morţi sau aratat şi din călduroasă inimă să mulţămeşti cu toţi ai casei dumitale pentru multa şi nemăsurata milă ce au facut cu

dumnezeu au înnoit firea noastră cea căzută cu nașterea ce-luia ce eu mă rog ca unuia născut fiul lui Dumnezeu: și Dumnezeu adevărat să daruiască pace sănătate prealuminatului nostru domn și viață norocită și bună întemeiere, întru cinstit și luminat scaunul mării sale și împreună cu toată curtea marii sale și împreună cu dumniata cinstite jupâne și (sau) preacinstite părinte și cu tot norodul creștinesc ca împreună dea pururea să primiți bucuria aceasta în mulți ani cu veselie cu toate cele bune și de folos. —

În arhivul comitatului la Dej se află un exemplar al diplomei împărătesei Maria Terezia referitoare la organizația miliției grănițerești cu text românesc, cu litere cirile, tipărită la Viena în anul 1768; reprezintă o carte de format folio cuprinzând 30—40 foi.

— Un Român întreg. D. A. Sturdza. Idei, simțeminte lucrări din a. 1850 și 1854. — 8° 50 pag. Tipografia și prețul nu se indică.

— Din »Floarea Darurilor« a apărut deja nr. 5 cu bogat și interesant cuprins. Abon. 15 lei pe an. Adresa: Buc. str. Buzești 12.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
Poșta Redacției și Administrației.

D. V. M. În B-eiu, Mulțămim pentru însămnarea foarte prețioasă, pe care vom publica-o cât mai curând. E foarte interesantă, unică în felul ei. — *Desamortire.* »Mă plec« zici. Cum să înțelegem...? Dorim modificările, de cari am pomenit; dar de nu vă convin publicăm și fără ele. Timpul nefavorabil — ne dă timp. Deci conformați-vă ori avizați. Mulțumiri pentru traducerea grabnică și bună. — *Nob.* Articolul întârzie, dar nu rămâne afară. La cea dintâi ocazie se va publica; notițe scurte primim bucuos. — *Craiova.* Mulțumiri și pentru bunele vestiri. Cel întrebat e tiner, da; dar nu involburat; potolit, bine simțitor și bine gânditor, de aceea just, deși nu merge la prânzurile de gală a lui — Justh.

Din popor.

Cine-a scornit jalele?
 Mister cu vapoarele.
 — Dar vaporu nu-i de vină
 Că și pe el focul mină.

(Din țara Oltului).

Vorbe ale inimei de I. C. Lavater.

Fii pentru amici un model, iar pentru ai tăi o binecuvântare!

*

Ce nu ți-a dat lumea, acea nu poate să-ți ia.

Frumos, curat scrie numai

mașina de scris

„SUN“

de oarece n'are bandă de colorare.

Mașina de scris »Sun« are o scrisoare foarte ceteață (scrisoarea se poate cunoaște limpede chiar și până la ultima literă) și prețul ei e totuși numai 320 cor.

Theil Frigyes

Cluj (Kolozsvár) (7—10)

Representantul fabricii — societate pe acțiuni — de mașine de scris a lui Frister & Rossmann.

Atelier tipografic instalație cu electricitate

Ori ce soiuri de tipărituri eu gust luate, și eu prețuri foarte moderate, rog comandați spre mulțămire la:

Tipografia „Carmen“ Petru P. Barițiu în Cluj

Ferencz József-ut Nr. 58.

Institutul indigen de asigurare

Fondat la
1868

„Transsylvania“

Fondat la
1868

se recomandă pentru încheierea de
*Asigurări de foc și asupra vieții, de rente, zestre pe cheltuelile
immormântării etc. în toate combinațiile și cu tarifele cele
mai ieftine.*

Valori asigurate:
105 milioane cor.

Despăgubiri prestate:
7 milioane coroane.

Sfaturi în toate afacerile de asigurare se dau fără nici o cheltuială.

Acușitori buni se caută în condițiuni favorabile.

Agentura generală în Cluj, Emketér 16.

Asigurări se pot face la »Economul« și la Agentura
»Transilvaniei« în Cluj.

Cine suferă de (nevoie)
sgârbiuri și stări ner-

Epilepsie

voase, se ceară broșura
despre Epilepsie, care se
trimite gratis și franco dela »Privil. Schwanen Apotheke,«
Frankfurt
a. Main. 25-53

„THE STANDARD“

— fondată în anul 1825. —

Efectuește **asigurări pe viață**
pe lângă condițiuni foarte favorabile.

Incaso anual	Avere proprie
Cor.: 34,600.000	Cor.: 274,000.000
Dividende solvite	Despăgubiri de viață
Cor.: 170,000.000	Cor.: 570,000.000

Agentura generală pentru Transilvania:
Cluj. Strada Ferencz-József Nr. 17.

Filiala pentru Ungaria:
**Budapesta, Strada Kossuth-Lajos nr. 4
în Palatul Standard. (Casa proprie).**

Centrala generală:
Edinburg. (Anglia).

La tipografia
»CARMEN«
în **Cluj**
se află de vânzare
„ROMANA“
(pe note)
de **Tunarul.**
Prețul unui esempl.
2 cor. 50 fil.

Tipografia „Carmen“ Petru P. Barițiu în Cluj.